

एतस्य कर्मकाण्डस्य आनंत्यं आनंत्यहेतुत्वं अयं भावः कर्मज्ञानकाण्डयोः पार्थगर्थविदस्यैकस्मिन्नर्थपर्यवसानाभावाद्वाक्यभेदः स्यात् सच संभवत्येकवाक्यत्वे वाक्यभेदो हि नेष्यत इति न्यायेनायुक्तः अतः कर्मकाण्डस्यैव ज्ञानकाण्डशेषत्ववाच्यं वैपरीत्यस्य प्रागेव निरस्तत्वादिति ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ इति शांति ० मो ० नै ० भा ० एकोन सप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २६९ ॥ कर्मणां ज्ञानांगत्वं विवक्षुस्तद्वैयर्थ्यशंका तावत्परिहरत्यर्द्धेन वेदादिति शब्दब्रह्मकर्मोपास्तिकाण्डः परंब्रह्मप्रत्यगात्मा ॥ १ ॥ तत्र गर्भाधानमारभ्य कर्मकाण्डो ज्ञानशेषत्वं भजत इत्याह शरीरमिति वेदे उपनिषत्काण्डे यत्तनुं शरीरं कुरु ते गर्भाधानविधिना उत्सादयति विष्णुर्यो नि कल्पयतु त्वष्टारूपाणि पिशतु आसि चतु प्रजापतिर्धातुर्गर्भो दधातु इत्यादिभिर्त्रैः तत् शरीरमेव कुरुते संस्करुते विष्णवादिदेवतास्मरणपूर्वकमाहिते गर्भे विष्णवा दिवज्ज्ञानैश्वर्यसंपन्न एव जीव आ विर्भवति शरीरसंस्कारेण शरीराभिमानीनः स्वास्थ्यदर्शनात् ॥ २ ॥ अत्रैव वैदिकप्रसिद्धिमाह कृतेति कृतं श्रौतस्मार्तसंस्कारैः पित्रा संस्कृतं शुद्धं चाध्ययनादिना शरीरस्य स ब्राह्मणः

नास्तिक्यमन्यथा च स्याद्देदानां पृष्ठतः क्रिया ॥ एतस्यानंत्यमिच्छामि भगवन् श्रोतुं मंजसा ॥ ६७ ॥ तत्त्वं वदस्व मे ब्रह्म नृपसन्तोऽस्य धीहिभोः ॥ यथा ते विदितो मोक्षस्तथेच्छाम्युपशिक्षितुं ॥ ६८ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांति ० मोक्ष ० गोकपिलीये ऊनसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २६९ ॥ ॥ ६९ ॥ कपिल उवाच वेदाः प्रमाणं लोकानां न वेदाः पृष्ठतः कृताः ॥ द्वे ब्रह्मणी वेदितव्ये शब्दब्रह्म परंचयत् ॥ १ ॥ शब्दब्रह्मणि निष्णातः परंब्रह्माधिगच्छति ॥ शरीरमेतत्कुरुते यदेदं कुरुते तनुं ॥ २ ॥ कृतशुद्धशरीरो हि पात्रं भवति ब्राह्मणः ॥ आनंत्यमत्र बुद्ध्येदं कर्मणां तद्ब्रवीमि ते ॥ ३ ॥ अनागममनैति त्वं प्रत्यक्षं लोकसाक्षिकं ॥ धर्म इत्येव ये यज्ञान्वितन्वंति निराशिषः ॥ ४ ॥ उत्पन्नत्यागिनोऽलुब्धाः कृपासूयाविवर्जिताः ॥ धनानामेष वैपथ्यास्तौ र्थेषु प्रतिपादनां ॥ ५ ॥ अनाश्रिताः पापकर्मकदाचि कर्मयोगिनः ॥ मनः संकल्पसंसिद्धा विशुद्धज्ञाननिश्चयाः ॥ ६ ॥ अक्रुध्यन्तोऽनसूयन्तो निरहंकारमत्सराः ॥ ज्ञाननिष्ठास्त्रिशुक्लाश्च सर्वभूतहिते रताः ॥ ७ ॥

पात्रं ब्रह्म विद्याया योग्यं भवति तत्र श्रौतः संस्कारो जाते ह्यदिः यस्मिन् जात एताभिर्दृष्टिनिर्वपितपूत एव स तेजस्य न्याद इन्द्रियावीपशुमान् भवतीति श्रुत्युक्तफलकः स्मृत्यन्तरे यस्यैते अष्टाचत्वारिंशत्संस्काराः स ब्रह्मणः सायुज्यं सरूपतां सलोकतां जयतीति महायज्ञैश्च यज्ञैश्च ब्राह्मीयं कुरुते तनुरिति च एतेन ज्ञानशेषत्वं कर्मकाण्डस्योक्तं भवति कर्मणां फलं आनंत्यमोक्षोपयोगिचित्तशुद्धिरूपं अत्र अस्मिन्नेवल्लोके प्रत्यक्षं बुद्ध्यजानी हि न हि चित्तशुद्धिः स्वसाक्षिकी स्वर्गवेदकगम्यापर्वतवक्रिवदनुमेयावेति वक्तुं शक्यं ॥ ३ ॥ तदेतदाह अनागममनैति ह्यमिति येन क्रमेण कर्मणामानंत्यहेतुत्वं स्यात्तमाह धर्म इति निराशिषः निष्कामाः ॥ ४ ॥ उत्पन्नत्यागिनः धनसंपन्नहर्षाः कृपासूयाभ्यां रागाद्वैषैलक्ष्यैर्तद्ब्रजिताः तीर्थेषु सत्यात्रेषु ॥ ५ ॥ तल्लक्षणं अनाश्रिता इति अग्रिहोत्रादिभ्यः सर्वदा पापकर्मणामनाश्रितास्ते तीर्थभूता इत्यर्थः एवं धर्ममनुतिष्ठत इह शा भवंतीत्याह मन इत्यादिद्वाभ्यां विशुद्धं निर्विषयं ज्ञानं ब्रह्मतत्त्वनिश्चयो येषां ॥ ६ ॥ ज्ञाने ज्ञानोपाये श्रवणमनन निदिध्यासनारभ्ये निष्ठायेषां तत्रिशुक्लाः जन्मकर्मविधाचेति त्रीणि शुक्लानि शुद्धानि येषां ॥ ७ ॥